

Column

Het is in de mode. Dat wil niet zeggen dat ik altijd maar meteen achter de mode aanloop, maar deze kans om eens “helemaal in” en “vet cool” mee te doen, laat ik me niet ontgaan.

Het begon eigenlijk al in 1994. Toen kwam er een boekje uit waarin alle Nederlandse weekdieren ook een Nederlandse naam kregen. Hoe minuscuul en obscuur de soorten ook waren, ze kregen een naam die voor elke leek mooi uit te spreken was. Wat het nu echt toevoegde aan de kennis omtrent de Nederlandse mollusken is mij tot op heden een raadsel, maar ze hadden een naam, en daar was ook nog door een klup wijze mensen over nagedacht.

Toen bleek dat het BELANGRIJK was (of werd gemaakt): in het tweede nummer van Vita Malacologica, in de Engelse taal geschreven (!), werd keurig bij

elke soort een Nederlandse naam gezet, er werden zelfs nieuwe namen geïntroduceerd. Fantastisch!

Rondlopend in onze plaatselijke bibliotheek viel mijn oog op een schelpencyclopedia, met veel mooie tropische soorten erin, en tot mijn niet geringe verbazing zag ik dat ook daar, naar slecht Amerikaans voorbeeld (Compendium of Seashells) ook al deze soorten van Nederlandse namen waren voorzien, waarbij de naamgever de overwegingen voor de naamgeving uit het werk van 1994 zeer serieus had genomen: we praten over horens en mutsen.

Dat leek mij nou ook wel wat, namen verzinnen. Echter met een paar kanttekeningen: de scheiding tussen “horen” en “slak” is raar: de horens worden immers gemaakt door de slakken, en een zeer strikte scheiding tussen zee-, zoetwater- en landslakken is er eigenlijk

niet te maken. Om alle soortnamen op “-horen” te laten eindigen is ook zo wat. Iets meer verbeeldingskracht maakt de zaak des te interessanter, en, naar goed Amerikaans voorbeeld, ook daar is de betekenis van “whelk”, “conch” en dergelijke niet echt eenduidig. Daarnaast hoeven we zeker niet strikt binair te zijn, namen als “Wulk” en “Nonnetje” zijn geheel geaccepteerd.

Om het overzichtelijk te houden eerst maar eens een wat kleinere familie als vingeroefening. Mijn oog is gevallen op de familie Personidae. In Vita Marina heeft ooit een overzichtsartikel gestaan met alle soorten, en er zijn er niet erg veel bij gekomen.

Allereerst de familienaam. In de encyclopedie wordt de naam “stoorhorens” gebruikt. Dat vind ik geen juiste naam: die beesten storen niemand, behalve de prooi die ze eten, en zijn ook niet gestoord. Hun huisjes zien er wat verwrongen uit, maar ja, dat is geen reden om ze gestoord te noemen. Rumphius noemde deze slakkenhuizen al “Haarige ooren” lees ik in die Vita, dus die naam heeft eigenlijk prioriteit (Linnaeus met het jaar 1758 geldt niet voor Nederlandse namen). Maar nee, “huppeldepup harig-oor” of zo is geen goed alternatief. In een oude publicatie kwam ik de Duitse naam “Grimmassenschnecke” tegen. In een wat vrije vertaling naar “Grijnsslak” opent dit nieuwe mogelijkheden.

Omdat de Grijnsslakkenfamilie is verdeeld in een paar genera, die erg op elkaar lijken, kan gewoon de naam Grijns(slak) voor alle soorten gebruikt worden. Laten we beginnen met het genus *Distorsio*, het geslacht met de meeste soorten.

Moeilijke naam Nederlandse naam

<i>Distorsio anus</i>	Verwrongen gat,
<i>D. burgessi</i>	Hawaiaanse glimlach,
<i>D. clathrata</i>	Rykels grijns,
<i>D. constricta</i>	Grote geknepen grijns,
<i>D. decipiens</i>	Verraderlijke grijns,
<i>D. decussata</i>	Hamerslaggrijns,
<i>D. euconstricta</i>	Kleine geknepen grijns,
<i>D. graceiellae</i>	Schizofrene grijns,
<i>D. habei</i>	Habe's gjins
<i>D. jenniernestae</i>	Jennie's grijns,
<i>D. kurzi</i>	Korte grijns,
<i>D. mcgintyi</i>	MacGinty's grijns,
<i>D. minoruohnishii</i>	Japanse niesaantal,
<i>D. muehlhaeusseri</i>	Umlaut grijns,
<i>D. parvimpedita</i>	Hinderlijk grijnsje,
<i>D. perdistorta</i>	Zwaar verwrongen grijns,
<i>D. reticularis</i>	Nette grijns
<i>D. smithi</i>	De geheimzinnige (glim)lach van de smid,
<i>D. somalica</i>	Ayaan Hirsi Ali's innemende glimlach,
<i>D. ventricosa</i>	Vette grijns.

Uiteraard hoort er een verantwoording bij, dacht ik zo. Voor *Distorsio anus* stond in de encyclopedie de naam “Gewone stoorhoren” genoemd. Me reet! Zo'n kans op

een vertaling laat je toch niet liggen? Een alternatief is Aambeienslak.

Voor *D. burgessi* vond ik in het Compendium de naam “Checkerboard Distorsio”. Ammehoela, die Amerikanen weten niet eens hoe een dambord eruit ziet. De soort is endemisch op Hawaii, en de mensen daar zijn altijd vriendelijk, dus geen grijns maar een glimlach.

Voor *D. clathrata* stond in het Compendium “Atlantic Distorsio”. Dit roept verwarring op, want er zijn er meer uit de Atlantische Oceaan. Omdat Rykel de Bruyne de eerste was die een Nederlandse naam voor deze soort bedacht, en hij de Sisyphusarbeid verrichtte om al die tropische soorten van een Nederlandse naam te voorzien, neem ik als alternatief: Rykel's grijns (hij glimlacht niet altijd).

De Grote geknepen grijns is gewoon een redelijke (vrije) vertaling (groot wordt gebruikt om het verschil met de Kleine geknepen grijns aan te geven).

Verraderlijke gjins is ook een redelijke (vrije) vertaling. “Decussata” betekent bij mijn weten zoiets als hamerslagsculptuur, vandaar de naam.

De Kleine geknepen grijns heet zo vanwege het verschil met de Grote geknepen grijns.

Over *D. graceiellae* heb ik wat langer nagedacht. Volgens de oorspronkelijke beschrijving is deze soort vernoemd naar de ex-vrouw en de toekomstige vrouw van de beschrijver (!?). Omdat er ook nog, ondanks het feit dat de schelp naar twee personen is vernoemd, de uitgang toch op één persoon duidt, ligt de Nederlandse naam Schizofrene grijns op de loer. Mocht dit niet acceptabel zijn, dan is er als alternatief Sierlijke grijns, omdat dat eigenlijk ook een redelijke vertaling van “Grace” of “Graziella” is.

De volgende drie zijn gewoon met behoud van naam, maar van jenniernestae heb ik gewoon Jennie gemaakt, anders moet je weer uit gaan leggen wie Jennie Ernest is. *D. kurzi* kan vertaald worden met Korte (van het Duitse kurz) grijns; de al bestaande Nederlandse naam (Roodbruine stoorhoren) is niet correct, want niet alle exemplaren zijn roodbruin.

Omdat geschreven de lettercombinatie “mcg” niet echt lekker uit te spreken valt, heb ik de vrijheid genomen om een “a” tussen te voegen, dus Macginty's grijns.

Als je probeert de moeilijk-moeilijk naam van *D. minoruohnishii* uit te spreken, lijkt het net een niesbui. Omdat de soort vernoemd is naar een Japanse meneer, is gekozen voor Japanse niesbui.

De volgende is vernoemd naar een meneer met nogal wat umlauten in zijn naam, vandaar ook die rare eetjes in de moeilijke naam. Umlaut grijns leek mij zeer gepast.

Het Hinderlijke grijnsje is een letterlijke vertaling: parva voor klein, vandaar grijnsje, en impedita staat voor zoiets als een hindernis, een belemmering. U kent ze wel, die mensen met zo'n eeuwig hinderlijk lachje om hun mond. Ook “zwaar verwrongen” is een doodgewone vertaling.

“Reticularis” wil zoiets zeggen als netvormig, als een

net. Gezien de leuke dubbele betekenis van het woord "net" in het Nederlands is gekozen voor Nette grijns, hoewel ik moet toegeven dat ik geen idee heb hoe een nette grijns er bij mensen uitziet.

De smid heeft zoals we weten een geheim. Omdat hij het wel weet loopt hij rond met een geheimzinnige (glim)lach.

Omdat mevrouw Hirsi Ali de meest bekende Somali-sche inwoner is van Nederland, is deze maar even naar haar vernoemd. Waarom ze lacht? Daarover valt te speculeren, maar dat wordt politiek (= verraderlijk), en de naam Verraderlijke grijns is al gebruikt.

"Ventricosa" betekent zoiets als opgeblazen, en het gebruik van het woord "vet" is wel erg "cool".

Binnen de Grijnsslakkenfamilie zijn er nog drie andere genera, met maar weinig soorten. In een klein tabelletje:

Moeilijke naam Nederlandse naam

<i>Distorsomima pusilla</i>	Minigrijns,
<i>Distorsionella lewisi</i>	Lewis' grijns,
<i>D. pseudaphera</i>	Valse grijns,
<i>Personopsis purpurata</i>	
<i>P. trigonaperta</i>	

Distorsomima pusilla wordt gebruikt omdat het de kleinste recente soort is, gewoon de Minigrijns dus; *Distorsionella lewisi* houdt gewoon zijn naam. Hoewel *D. pseudaphera* zijn naam heeft gekregen omdat deze wat op een aantal soorten behorende tot een genus van

de Cancellariidae lijkt, is deze verwijzing overbodig in de Nederlandse naam; gewoon valse grijns dus.

De laatste twee zijn wat problematischer, een vertaling als b.v. Purpergrijns, of Driehoeksopeningsgrijns is of niet echt mooi of slaat nergens op. Ik nodig lezers uit om voor deze soorten een passende naam te verzinnen.

Volgende keer: de officiële Nederlandse namenlijst van de Cypraeidae en de Conidae.

Co Nus